

BOEKAANKONDIGINGEN.

H. ROUVIÈRE, *Anatomie humaine*. 2 deelen. Paris. MASSON & Cie. 1924. Prijs 180 francs.

Gaarne maak ik de lezers van ons *Tijdschrift* opmerkzaam op een nieuw Fransch boek der ontleedkunde van den Parijschen „chef des travaux anatomiques”, prof. H. ROUVIÈRE; een boek, dat ik niet aarzel prachtig te noemen.

Het draagt den titel: „Anatomie humaine” en is op een waarlijk grootsche wijze uitgegeven. In den hoek van elke bladzijde staat het onderwerp aangegeven, dat behandeld wordt; de afbeeldingen tusschen den tekst, bijna alle autotypieën in kleurendruk, voldoen aan de hoogste eischen van duidelijkheid, die men zou kunnen stellen.

ROUVIÈRE heeft in dit boek gebroken met de klassieke wijze van behandeling der stof naar orgaanstelsels, omdat deze, daar waar het er om te doen is de liggingsverhoudingen weer te geven, tot onnoodige herhalingen leidt, die een boek omvangrijker maken dan noodig is. Wil de student een overzicht hebben van de organen in een bepaald gebied, dan moet hij gegevens uit verschillende plaatsen van een zelfde boek bijeenzoeken. ROUVIÈRE noemt dit een euvel en wil daaraan tegemoetkomen door de ontleedkunde in vier hoofdstukken te verdeelen, n.l. hoofd en hals, romp, ledematen, centraal zenuwstelsel.

Van de eerste drie hoofdstukken worden dan achtereenvolgens het skelet, de gewrichten, spieren, vaten en zenuwen beschreven en vervolgens een topographie gegeven, zooals wij die uit de leerboeken der topographische ontleedkunde kennen.

De schrijver heeft daarmee een methode uitgebreid, die uit de grootere Fransche leerboeken der topographische ontleedkunde reeds bekend is. Hierin toch (bijv. TESTUT en JACOB) laten de schrijvers bij bijna elk orgaan een korte systematische beschrijving aan de topographische uiteenzetting voorafgaan. Bij ROUVIÈRE is dit omgekeerd, daar neemt de beschrijvende ontleedkunde het grootste deel in beslag, de topographische minder (bijv. voor hoofd en hals 437 bladzijden systematiek, tegen 70 bladzijden topographie).

Systematiek staat dus op den voorgrond. Nu is het wel zeker, dat de schrijver en de lezer beiden ook bij deze wijze van behandeling op moeilijkheden stuiten. Een voorbeeld: De N. vagus wordt bij hoofd en hals behandeld, ook de takken, die tot in de buikholte gaan. De beschrijving van den plexus brachialis eindigt met de vorming der 4 groote zenuwstammen voor den arm (I, bldz. 265); de voortzetting staat in II, bldz. 159. Een tweede voorbeeld: De beschrijving der wervelkolom staat deels op bldz. 107, deels op bldz. 509; voor de lange rugspieren geldt iets dergelijks.

Als leerboek zal het den beginnenden student daarom zeker moeilijkheden bereiden, maar misschien kunnen deze door het onderwijs ondervangen worden.

Den practicus is dit boek een rijke bron van voorlichting ! Hem is het er niet meer om te doen een orgaanstelsel in zijn geheel door te werken ; hij wil echter, wanneer een ziektegeval hem een ontleedkundig vraagstuk voorlegt, inlichting omtrent de verhouding in een bepaald gebied. Voor hem is dit boek uitnemend geschikt en het is bovenal daarom, dat ik dit boek in ons, voor practici bestemde tijdschrift, met zoo groot genoegen aanbeveel. De prijs is daarenboven bijzonder laag !

VAN DEN BROEK.

PAUL VON BAUMGARTEN, *Entzündung, Thrombose, Embolie und Metastase im Lichte neuerer Forschung*. München. J. F. LEHMANN's Verlag. 1925, 206 bldz. Prijs: ingenaaid f 3.40; geb. f 4.35.

Dit boekje van den oud-hoogleraar PAUL VON BAUMGARTEN, vroeger patholoog-anatoom in Tübingen, met KOCH den ontdekker van den tuberkelbacil, geeft in aangenamen, duidelijken stijl een overzicht over de vier genoemde onderwerpen, waarbij ook aandacht is geschonken aan de wijzigingen der opvattingen in den loop der jaren, terwijl in de lijst aan het eind van elk hoofdstuk de belangrijkste literatuur is genoemd. Dit zou op zichzelf reeds voldoende aanbeveling zijn.

Bovendien echter vindt men overal de persoonlijke opvatting van dezen ervaren onderzoeker uitvoerig en minder uitvoerig uiteengezet, waardoor mij het boekje bijzonder aantrekkelijk is. Bij zijn bespreking van de ontsteking gaat hij uit van het symptom-complex rubor, calor, dolor, tumor en de anatomische verklaring dezer verschijnselen. Hij is niet van meening, dat de ontsteking als doelmatig moet worden beschouwd, als een verdediging tegen bepaalde schadelijke invloeden, die het organisme treffen (bldz. 63 b.v.); het nut van het exsudaat bij de ontsteking en van de ontsteking in haar geheel acht hij problematisch (bldz. 59). Hij wil de ontsteking ook niet opvatten als een reactie op de door deze invloeden aan het organisme toegebrachte beschadiging; óók de weefselbeschadiging zelve rekent hij tot het ontstekingsproces (bldz. 63 en definitie op bldz. 65). In de weetsel-nieuwvorming bij de ontsteking ziet hij niet alleen de bedoeling van terugleveren van hetgeen verloren is gegaan (bldz. 35); veelvuldig genoeg immers zien wij bij de ontsteking weefsel-nieuwvorming ontstaan, zonder dat wij duidelijke *beschadiging* van weefsel kunnen waarnemen, zoo bijv. bij het ontstaan van den tuberkel, zoo nauwkeurig door schrijver zelf bestudeerd; ook toont het microscopisch onderzoek duidelijk aan, dat, wanneer de ontstekingsoorzaak de weefselcellen niet dadelijk doodt, maar ze tot woekering brengt, het deze woekerende cellen zijn, die de weefselstructuur vernielen (bldz. 58).

Dat bij de ontsteking endotheliën van bloed- en lymphvaten van den wand loslaten en uit de vaten in het weefsel uittreden (de endotheliale leukocyten van MALLORY), neemt hij niet aan